

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Από την 1η Ιανουαρίου 1999, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αποτελεί το κεντρικό θεσμικό όργανο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. Η ΕΚΤ και όλες οι εθνικές κεντρικές τράπεζες συγκροτούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Από το 2014, η ΕΚΤ είναι αρμόδια για καθήκοντα που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού.

Νομική βάση

- Άρθρα 3 και 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)·
- άρθρα 3 παράγραφος 1 σημείο γ), 119, 123, 127-134, 138-144, 219 και 282-284 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)·
- Πρωτόκολλο (αριθ. 4) σχετικά με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)· Πρωτόκολλο (αριθ. 16) σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία· τα οποία επισυνάπτονται στη ΣΕΕ και τη ΣΛΕΕ·
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1024/2013 του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 2013 για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (κανονισμός για τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό/ΕΕΜ)·
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων (κανονισμός για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης/ΕΜΕ).

Οργάνωση και λειτουργία

Σύμφωνα με τις Συνθήκες, στις βασικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ περιλαμβάνεται η άσκηση νομισματικής πολιτικής για την ευρωζώνη. Επιπλέον, ο κανονισμός ΕΕΜ ανέθεσε στην ΕΚΤ ορισμένα εποπτικά καθήκοντα για τα πιστωτικά ιδρύματα από τον Νοέμβριο του 2014.

A. Νομισματική λειτουργία

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Το Ευρωσύστημα περιλαμβάνει πλέον την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες μόνο των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η ΣΛΕΕ αναφέρεται στο ΕΣΚΤ και όχι στο Ευρωσύστημα, καθώς συντάχθηκε με την παραδοχή ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα προσχωρήσουν κάποια στιγμή στο ευρώ. Για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ (επειδή ισχύει για αυτά παρέκκλιση ή αυτοεξαίρεση), δεν ισχύουν ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν το ΕΣΚΤ, με αποτέλεσμα, στην πράξη, οι γενικές αναφορές της Συνθήκης στο ΕΣΚΤ να παραπέμπουν κυρίως στο Ευρωσύστημα. Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ κατοχυρώνεται στο άρθρο 130 της ΣΛΕΕ: «Κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από τις Συνθήκες και το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, δεν ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό».

1. Όργανα λήψης αποφάσεων

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο. Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ.

α Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ και τους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της ευρωζώνης. Διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική και καθορίζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της. Το Διοικητικό Συμβούλιο εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ, ασκεί συμβουλευτικές αρμοδιότητες και αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του ΕΣΚΤ στον τομέα της διεθνούς συνεργασίας. Το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται επίσης να αναθέσει ορισμένες εξουσίες στην Εκτελεστική Επιτροπή. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως δύο φορές το μήνα και εφαρμόζει μηνιαίο σύστημα εκ περιτροπής δικαιωμάτων ψήφου. Οι Διοικητές από την πρώτη έως την πέμπτη χώρα, σύμφωνα με το μέγεθος των οικονομιών τους και των χρηματοπιστωτικών τομέων τους, μοιράζονται τέσσερα δικαιώματα ψήφου. Οι υπόλοιπες 15 χώρες μοιράζονται 11 δικαιώματα ψήφου. Εκτός από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ έχουν μόνιμα δικαιώματα ψήφου.

β Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη. Τα μέλη αυτά διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, κατά σύσταση του Συμβουλίου, μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία είναι εξαετής και δεν μπορεί να ανανεωθεί. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι αρμόδια για τη διαχείριση των τρεχουσών και καθημερινών

εργασιών της ΕΚΤ. Εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις που θεσπίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Παρέχει επίσης οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες και προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

γ Γενικό Συμβούλιο

Το Γενικό Συμβούλιο είναι το τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, αλλά μόνον εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ. Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών όλων των κρατών μελών. Τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, αλλά δεν έχουν δικαιώματα ψήφου.

2. Στόχοι και καθήκοντα

Βάσει του άρθρου 127 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη αυτού, το ΕΣΚΤ στηρίζει επίσης τις γενικές οικονομικές πολιτικές της Ένωσης για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης που διατυπώνονται στο άρθρο 3 της ΣΕΕ. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό και σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στο άρθρο 119 της ΣΛΕΕ. Τα βασικά καθήκοντα που ασκούνται μέσω του ΕΣΚΤ είναι τα εξής: η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Ένωσης· η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 219 της ΣΛΕΕ· η κατοχή και διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών· και η προαγωγή της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

3. Εξουσίες και μέσα

Η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμματίων του ευρώ. Τα κράτη μέλη έχουν δικαίωμα κοπής νομισμάτων του ευρώ, η ποσότητα των οποίων πρέπει να εγκρίνεται από την ΕΚΤ (άρθρο 128 της ΣΛΕΕ). Η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς και λαμβάνει αποφάσεις που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ βάσει της Συνθήκης και του Καταστατικού της ΕΚΤ. Διατυπώνει επίσης συστάσεις και γνώμες (άρθρο 132 της ΣΛΕΕ). Η ΕΚΤ πρέπει να γνωμοδοτεί για κάθε προτεινόμενη πράξη της ΕΕ που εμπίπτει στον τομέα αρμοδιότητάς της και προβαίνει σε γνωμοδότηση προς τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στον τομέα αρμοδιότητάς της (άρθρο 127 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ). Μπορεί να υποβάλλει γνώμες σχετικά με τα ζητήματα για τα οποία ζητείται η γνώμη της. Η ΕΚΤ γνωμοδοτεί επίσης σχετικά με αποφάσεις που καθορίζουν κοινές θέσεις και με τα μέτρα που αφορούν την ενοποιημένη εκπροσώπηση της ευρωζώνης στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 138 της ΣΛΕΕ). Με τη βοήθεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών, η ΕΚΤ συλλέγει τα απαραίτητα στατιστικά στοιχεία είτε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές είτε άμεσα από τους οικονομικούς παράγοντες (άρθρο 5 του Καταστατικού της ΕΚΤ). Το Καταστατικό της ΕΚΤ παραθέτει διάφορα μέσα που δύναται να μετέρχεται η ΕΚΤ για να φέρει εις πέρας τις νομισματικές της λειτουργίες. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να ανοίγουν λογαριασμούς για πιστωτικά ιδρύματα, δημόσιους οργανισμούς και άλλους φορείς της αγοράς και να δέχονται περιουσιακά στοιχεία ως ενέχυρα. Δύναται να προβαίνει σε πράξεις ανοιχτής

αγοράς και πιστωτικές εργασίες και να απαιτεί ελάχιστα αποθεματικά. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίζει σχετικά με άλλα μέσα νομισματικού ελέγχου με πλειοψηφία δύο τρίτων. Ωστόσο, το άρθρο 123 της ΣΛΕΕ απαγορεύει τη νομισματική χρηματοδότηση και θέτει όρια για την χρήση μέσων νομισματικής πολιτικής. Για τη διασφάλιση αποτελεσματικών και άρτιων συστημάτων εκκαθάρισης και πληρωμών, η ΕΚΤ δύναται να παρέχει υποδομές και να θεσπίζει πολιτικές εποπτείας. Η ΕΚΤ δύναται επίσης να συνάπτει σχέσεις με κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα άλλων χωρών, καθώς και με διεθνείς οργανισμούς.

4. Κράτη μέλη με παρέκκλιση ή αυτοεξαίρεση

Τα άρθρα 139-144 της ΣΛΕΕ θεσπίζουν ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη που υποχρεώνονται από τις Συνθήκες να υιοθετήσουν το ευρώ αλλά δεν πληρούν ακόμη τις σχετικές προϋποθέσεις («κράτη μέλη με παρέκκλιση»). Ορισμένες διατάξεις των Συνθηκών δεν ισχύουν για τα εν λόγω κράτη μέλη, όπως οι στόχοι και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ (άρθρο 127(1)-(3), (5) της ΣΛΕΕ) και η έκδοση κερμάτων σε ευρώ (άρθρο 128 της ΣΛΕΕ). Στη Δανία έχει χορηγηθεί ρήτρα εξαίρεσης (opt-out), με αποτέλεσμα να μην υποχρεούται να ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ, όπως ορίζεται στο πρωτόκολλο αριθ. 16 που επισυνάπτεται στην ΣΛΕΕ.

B. Εποπτική λειτουργία

Από τον Νοέμβριο του 2014, η ΕΚΤ είναι αρμόδια για την εποπτεία όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στον ΕΕΜ, είτε άμεσα για τις μεγαλύτερες τράπεζες, είτε έμμεσα για τα λοιπά πιστωτικά ιδρύματα. Για την εκπλήρωση αυτής της λειτουργίας, συνεργάζεται στενά με τις άλλες οντότητες στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας. Ο ΕΕΜ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ δύναται να συμμετέχουν στον ΕΕΜ. Η ΕΚΤ εποπτεύει άμεσα τις μεγαλύτερες τράπεζες, ενώ τα εθνικά εποπτικά όργανα εξακολουθούν να παρακολουθούν τις υπόλοιπες τράπεζες.

1. Εποπτικό Συμβούλιο

Το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποτελείται από έναν Πρόεδρο, έναν Αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους της ΕΚΤ (τα καθήκοντά τους μπορούν να μη συνδέονται άμεσα με τη νομισματική λειτουργία της ΕΚΤ) και έναν εκπρόσωπο της αρμόδιας εθνικής αρχής κάθε κράτους μέλους που συμμετέχει στον ΕΕΜ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να εγκρίνει τις προτάσεις της ΕΚΤ για τον διορισμό Προέδρου και Αντιπροέδρου. Οι αποφάσεις του Εποπτικού Συμβουλίου λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία. Το Εποπτικό Συμβούλιο είναι εσωτερικό όργανο που έχει ως αποστολή τον σχεδιασμό, την προετοιμασία και την εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων τα οποία έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ. Προετοιμάζει και προτείνει πλήρη σχέδια εποπτικών αποφάσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο. Τα σχέδια αυτά εγκρίνονται, εάν το Διοικητικό Συμβούλιο δεν τα απορρίψει εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Αν ένα συμμετέχον κράτος μέλος που δεν ανήκει στην ευρωζώνη διαφωνεί με ένα σχέδιο απόφασης του Εποπτικού Συμβουλίου, εφαρμόζεται ειδική διαδικασία, και το συγκεκριμένο κράτος μέλος μπορεί ακόμη και να ζητήσει τον τερματισμό της στενής συνεργασίας.

2. Στόχοι και καθήκοντα

Στα καθήκοντα της ΕΚΤ, ως εποπτικού οργάνου των τραπεζών, περιλαμβάνονται η χορήγηση και η ανάκληση άδειας για τραπεζικά ιδρύματα, η διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις προληπτικές απαιτήσεις, η διεξαγωγή εποπτικών αξιολογήσεων και η συμμετοχή στη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων. Είναι επίσης επιφορτισμένη με την αντιμετώπιση των συστημικών και μακροπροληπτικών κινδύνων.

3. Εξουσίες και μέσα

Προκειμένου να εκπληρώσει τον εποπτικό της ρόλο, η ΕΚΤ διαθέτει αρμοδιότητες διερεύνησης (αιτήματα παροχής πληροφοριών, γενικές έρευνες και επιτόπιες επιθεωρήσεις), καθώς και ειδικές εποπτικές αρμοδιότητες (π.χ. έγκριση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων). Η ΕΚΤ έχει επίσης την εξουσία να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις. Μπορεί επίσης να ζητήσει από τα πιστωτικά ιδρύματα να κρατούν υψηλότερα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας.

Γ. Άλλες λειτουργίες

Άλλες νομικές βάσεις αναθέτουν πρόσθετα καθήκοντα στην ΕΚΤ. Η Συνθήκη του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (η οποία ισχύει από τον Σεπτέμβριο του 2012) ανέθεσε συγκεκριμένα καθήκοντα στην ΕΚΤ που σχετίζονται με την παροχή οικονομικής ενίσχυσης και συνίστανται κυρίως στην αξιολόγηση και την ανάλυση. Βάσει των ιδρυτικών κανονισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ), το οποίο είναι αρμόδιο για τη μακροπροληπτική επιτήρηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος εντός της ΕΕ, η ΕΚΤ παρέχει την υπηρεσία γραμματείας για το ΕΣΣΚ, ενώ ο Πρόεδρος της ΕΚΤ εκτελεί επίσης χρέη Προέδρου του ΕΣΣΚ. Η ΕΚΤ έχει συμβουλευτικό ρόλο στην αξιολόγηση των προγραμμάτων εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο της οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων και του κανονισμού για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης. Στο πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, η ΕΚΤ αξιολογεί αν ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι υπό πτώχευση ή πιθανόν να πτωχεύσει, και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή και το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ υποβάλλει εκθέσεις στο Κοινοβούλιο σχετικά με νομισματικά ζητήματα, στο πλαίσιο ενός τριμηνιαίου Νομισματικού Διαλόγου. Η ΕΚΤ ετοιμάζει επίσης ετήσια έκθεση για τη νομισματική πολιτική, η οποία παρουσιάζεται στο Κοινοβούλιο. Το Κοινοβούλιο εγκρίνει ψήφισμα για την ετήσια αυτή έκθεση. Οι βουλευτές του ΕΚ μπορούν να υποβάλλουν ερωτήσεις με αίτημα γραπτής απάντησης στην ΕΚΤ. Ζητείται επίσης η γνώμη του Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της [διαδικασίας διορισμού των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ](#).

Οι νέες εποπτικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ συνοδεύονται από πρόσθετες απαιτήσεις λογοδοσίας, στο πλαίσιο του κανονισμού ΕΕΜ. Οι σχετικοί με αυτές πρακτικοί όροι διέπονται από Διοργανική Συμφωνία μεταξύ του Κοινοβουλίου και της ΕΚΤ. Στις διατάξεις περί λογοδοσίας περιλαμβάνονται η παρουσία του προέδρου του εποπτικού συμβουλίου στις ακροάσεις της Επιτροπής Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής·

η απάντηση στις ερωτήσεις που θέτει το Κοινοβούλιο, καθώς και η πραγματοποίηση εμπιστευτικών προφορικών συζητήσεων με τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της αρμόδιας επιτροπής, κατόπιν αιτήματος. Επιπλέον, η ΕΚΤ συντάσσει ετήσια εποπτική έκθεση, η οποία παρουσιάζεται στο Κοινοβούλιο από τον Πρόεδρο του Εποπτικού Συμβουλίου.

Dražen Rakić / MAJA SABOL
04/2023

